

การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณ
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 25*

DEVELOPING GUIDELINES FOR RISK MANAGEMENT OF BUDGET
IN THE SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 25

มัทนียา เพ็ชรนอก

Mattaneeya Pethnok

ธรินธร นามวรรณ

Tharinthorn Namwan

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: mattaneeya.pethnok@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูหัวหน้ากลุ่มงานบริหารงบประมาณ งานพัสดุ งานการเงิน งานบัญชี จำนวน 201 คน โดยวิธีการเทียบตารางเครจซี่และมอร์แกน ใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณ คือ 1) ศึกษาการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี 2) ร่างแนวทางและประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินค่าความเชื่อมั่นสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.996 สภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.997 สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า: สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทุกด้านอยู่ใน

* Received 7 May 2020; Revised 25 May 2020; Accepted 11 June 2020



ระดับมาก ความต้องการจำเป็นในการบริหารความเสี่ยง ลำดับแรกคือ งานพัสดุ รองลงมา คือ งานบัญชี งานแผนงานและงานการเงิน การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการ บริหารงบประมาณ มี 5 ขั้น คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ความเสี่ยง การระบุความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยง การจัดการและการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง การรายงานติดตามผล การประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, การบริหารความเสี่ยง, การบริหารงบประมาณ.

Abstract

The research article aimed to study the current situations, desirable situations, needs and to develop the guidelines for risk management of budget administration in schools under the secondary Educational service area office 25. There were 2 phases of the study. Phase 1 was the study of the current situations, desirable situations and needs for risk management of budget administration. The sample of the study was 201 participants consisted of school director or vice directors, teachers who responsible for the head of budget, supplies and accounting section in schools. The sample was selected by stratified random sampling using Krejcie & Morgan table. Phase 2 was the developing guidelines of risk management for budget administration. It was divided into 2 stages; stage 1 was the study of risk management in schools where there was good guidelines. Stage 2 was planning and evaluation of the guidelines for risk management by the experts. The instruments used were questionnaire, interview questions and evaluation form, the reliability of the currents situations was 0.996 and the reliability of desirable situations was 0.997. The statistics used in the study comprised of percentage, mean, standard deviation and PNI modified.

The results revealed that: The current situations and desirable situations of risk management for budget administration in secondary schools shown that overall and each aspect rated in more level. Needs for risk management of budget administration revealed that the most needed was supplies, accounting, planning and budget respectively. The guidelines of risk management for budget administration consisted of 5 steps; defining



the objectives of risk management, specifying the risks, evaluation the risks, management and planning of risk administration, reporting and following up. The results of the evaluation guidelines for risk management of budget administration in secondary schools pointed out that the appropriateness and the possibility rated in the most level.

Keywords: Developing Guidelines, Risk Management, Budget Administration.

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงจากยุคกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง สภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมที่มาจากปัจจัยภายในและภายนอก ส่งผลกระทบต่อองค์กรโดยผลกระทบทางบวกถือเป็นโอกาสที่องค์กรได้เปรียบ ส่วนผลกระทบทางลบอาจทำให้เกิดความสูญเสียเป็นปัญหาความเสี่ยงต่อองค์กร การบริหารงานขององค์กรแต่ละองค์กรต่างมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป ส่วนการบริหารราชการต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพ คุ่มค่า ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจตัดสินใจ การอำนวยความสะดวก การตอบสนองความต้องการและรับผิดชอบต่อผลของงาน (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5), 2545) จุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษามุ่งเน้นคุณภาพ มาตรฐาน การประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายในและภายนอกเพื่อเป็นกลไกในการรักษาคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันการศึกษาและกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้ง ในในรอบ 5 ปี โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2), 2545) การปรับปรุงคุณภาพการให้บริการจึงเป็นแนวทางที่จำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้การบริหารราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสามารถตอบสนองตามความต้องการของประชาชน ในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติราชการ การมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูล การติดตามตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติราชการตามความเหมาะสมของแต่ละภารกิจ (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, 2546)การประเมินผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ คุณภาพการให้บริการ ความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ ความคุ้มค่าในภารกิจโดยนำกระบวนการบริหารความเสี่ยงมาใช้ภายในองค์กร อาศัยหลักการพื้นฐานของการกำกับดูแลกิจการขององค์กรที่ดี เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กรสามารถ



เชื่อมั่น ผลการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์มุ่งไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานตรวจสอบภายใน, 2553) สถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ มีอำนาจหน้าที่บริหารกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุสถานที่ และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) การกำกับติดตามที่มุ่งเน้นการตรวจราชการของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้เลือกระดับความสำเร็จของการบริหารจัดการความเสี่ยง เป็นหัวข้อประเมินผลการปฏิบัติราชการ สถานศึกษาทุกแห่งต้องทำการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาทุกระดับอย่างต่อเนื่อง สาเหตุของการเกิดความเสี่ยงอาจเกิดจากปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก (อุษณา ภัทรมนตรี, 2552) ประเภทของความเสี่ยง แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านกลยุทธ์ 2) ด้านการดำเนินงาน 3) ด้านการเงิน 4) ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และองค์กรที่มีการบริหารจัดการที่ดีจะต้องดำเนินงานบนพื้นฐานที่สำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ การตรวจสอบภายใน การควบคุมภายใน และการบริหารความเสี่ยง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.), 2552) การบริหารจัดการสถานศึกษาผู้บริหารต้องส่งเสริมให้การบริหารความเสี่ยงเป็นวัฒนธรรมองค์กร เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักรู้ในความเสี่ยงและการบริหารความเสี่ยงเป็นเรื่องที่ทุกคนในสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ในเชิงลึก เชิงบูรณาการและเชื่อมโยงสัมพันธ์กับการกำหนดกลยุทธ์นโยบาย แผนงาน แผนปฏิบัติการประจำปี การบริหารความเสี่ยงที่ดีจะเป็นการวัดความสามารถการดำเนินงานของบุคลากรภายในสถานศึกษา (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

กรอบการบริหารความเสี่ยงองค์กรตามมาตรฐานสากล ประกอบด้วย การกำหนดนโยบายในเรื่องการบริหารความเสี่ยง โครงสร้างการบริหารความเสี่ยง บทบาทหน้าที่ในการกำกับดูแลรวมถึงหลักเกณฑ์แนวทางในการบริหารความเสี่ยงที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งองค์กร การบริหารความเสี่ยง แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับกลยุทธ์ (Strategic Risk) การบริหารงานองค์กรที่มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายที่กำหนดไว้เพื่อทำให้เกิดความมั่นใจในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติได้ตามแผน ก่อให้เกิดความได้เปรียบสามารถแข่งขันได้ในอนาคต ระดับปฏิบัติการ (Operational Risk) การพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะความชำนาญ การรวมถึงความตระหนักรู้ความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กร การวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ตามมาตรฐาน COSO (The Committee of Sponsoring Organizations of the Tread way Commission) เป็นกรอบการวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน กระบวนการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เป็นระบบในการ



บริหารปัจจัย การควบคุมกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อลดมูลเหตุของโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหายจากการปฏิบัติงานที่ ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องผลประโยชน์ทับซ้อน จำนวน 4 ประเด็นหลัก คือ 1) กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างไม่เป็นไปตามระเบียบ 2) การใช้ อำนาจหน้าที่เรียกรับผลประโยชน์ 3) การเบิกจ่ายงบประมาณที่ไม่ถูกต้องตามระเบียบ 4) การเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้องในการจัดซื้อจัดจ้าง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25, 2562) จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหาร งบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นกับการบริหารงบประมาณของครู และบุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน้าที่การบริหารงบประมาณ การเงิน บัญชี พัสดุในสถานศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนผลักดันความสำเร็จในการขับเคลื่อน กิจกรรมการเรียนการสอนให้กับองค์กร ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นสารสนเทศทางการ บริหารและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต้นสังกัด ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงาน ด้านงบประมาณของโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการ บริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 2 ระยะ

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของ การบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการ สถานศึกษา ครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานบริหารงบประมาณ ครูรับผิดชอบงานด้านงาน พัสดุ งานการเงิน งานบัญชีในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 84 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 420 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเทียบตาราง Krejcie & Morgan กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการ



สถานศึกษา จำนวน 40 คน ครูปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานบริหารงบประมาณ งานพัสดุ งานการเงิน และงานบัญชี จำนวน 161 คน รวมทั้งสิ้น 201 คน ใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวทางของลิเคอร์ (Likert's Scale) ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญมีค่าตั้งแต่ 0.60 – 1.00 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน จำนวน 70 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.711 ถึง 0.951 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.996 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ จำนวน 70 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.706 ถึง 0.963 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.997 ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเป็นแบบปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 2) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังสถานศึกษาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวเอง และ 3) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งสิ้น 201 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูหัวหน้ากลุ่มงานบริหารงบประมาณ ครูผู้รับผิดชอบงานพัสดุ งานการเงิน และงานบัญชี จำนวน 15 คน ใน โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณ จำนวน 3 แห่ง ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาหรือรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา



จำนวน 2 คน และผู้อำนวยการหน่วยตรวจสอบภายใน จำนวน 1 คน รวม จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่พัฒนาขึ้นตามขอบข่ายทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา จากระยะที่ 1 ซึ่งได้จากสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความจำเป็นต้องการทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา และแบบประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: PNI_{Modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า

1. ผลวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 รายละเอียด ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา (n = 201)

การบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านงานแผนงาน	3.86	0.80	มาก	3.99	0.78	มาก
2. ด้านงานพัสดุ	3.74	0.78	มาก	3.94	0.80	มาก
3. ด้านงานการเงิน	3.93	0.85	มาก	4.06	0.85	มาก
4. ด้านงานบัญชี	3.95	0.85	มาก	4.09	0.86	มาก
เฉลี่ยรวม	3.87	0.78	มาก	4.02	0.79	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D = 0.78) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงานบัญชี ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.85)



รองลงมา คือ ด้านงานการเงิน ($\bar{X} = 3.93$, S.D = 0.85) ด้านงานแผนงาน ($\bar{X} = 3.86$, S.D = 0.80) และด้านงานพัสดุ ($\bar{X} = 3.74$, S.D = 0.78) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D = 0.79) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงานบัญชี ($\bar{X} = 4.09$, S.D = 0.86) รองลงมา คือ ด้านงานการเงิน ($\bar{X} = 4.06$, S.D = 0.85) ด้านงานแผนงาน ($\bar{X} = 3.99$, S.D = 0.78) และการบริหารความเสี่ยงด้านงานพัสดุ ($\bar{X} = 3.94$, S.D = 0.80)

2. ผลวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 รายละเอียด ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าความต้องการจำเป็นและลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา

การบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา	I	D	PNI(Modified)	ลำดับความต้องการ จำเป็น
1. ด้านงานแผนงาน	3.99	3.86	0.034	3
2. ด้านงานพัสดุ	3.94	3.74	0.053	1
3. ด้านงานการเงิน	4.06	3.93	0.033	4
4. ด้านงานบัญชี	4.09	3.95	0.035	2
รวม	4.02	3.87	0.039	-

จากตารางที่ 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมเท่ากับ 0.039 แสดงให้เห็นว่าด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงกว่าค่าความต้องการจำเป็นรวม จะต้องได้อัตราการพัฒนาจากสภาพปัจจุบันไปยังสภาพที่พึงประสงค์เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านงานพัสดุมีค่าเท่ากับ 0.053 ด้านงานบัญชี มีค่าเท่ากับ 0.035 ด้านงานแผนงานมีค่าเท่ากับ 0.034 และด้านงานการเงินมีค่าเท่ากับ 0.033 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ด้านงานพัสดุ มีความต้องการจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในสถานศึกษามากกว่าทุกด้าน

3. ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ความเสี่ยง 2) การระบุความเสี่ยง 3) การประเมินความเสี่ยง



4) การจัดการและการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง และ 5) การรายงานและติดตามผล และผลการประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมทุกด้านมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การวิเคราะห์ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัยสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านงานบัญชี ด้านงานการเงิน ด้านงานแผนงานและด้านงานพัสดุ ซึ่งผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เนื่องจากการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัศึกษามีกระบวนการขั้นตอนทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาการบริหารความเสี่ยงด้านการเงินของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จำแนกตามประเภทสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก (ข้อผกา บรรทะโก, 2557) ยังสอดคล้องกับงานวิจัยการพัฒนาแนวทางการจัดการความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก (พวงผกา พรมราช, 2559) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเงิน ด้านบุคลากร ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/ระเบียบ ด้านการดำเนินงานและด้านกลยุทธ์ (พุฒิสรรค์ ศรีรัตนประชากุล, 2559)

2. ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา ลำดับแรกคือ ด้านงานพัสดุ รองลงมาคือด้านงานบัญชี ด้านงานแผนงาน และด้านงานการเงิน สอดคล้องกับผลการวิจัยการพัฒนาแนวทางการจัดการความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณ



ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการจัดการความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านงานพัสดุ ด้านงานบัญชี ด้านงานแผนงาน และด้านการเงิน (พวงผกา พรมราช, 2559) ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า ความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ลำดับแรกคือ ด้านกลยุทธ์ รองลงมาคือ ด้านบุคลากร ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/ระเบียบ และด้านการดำเนินงาน (พุดิสสรค์ ศรีรัตนประชากุล, 2559)

3. ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์ความเสี่ยง ขั้นตอนที่ 2 การระบุความเสี่ยง ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเสี่ยง ขั้นตอนที่ 4 การจัดการและการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง ขั้นตอนที่ 5 การรายงานและติดตามผล และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้านมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบการประเมินความเสี่ยงทางการศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า รูปแบบการประเมินความเสี่ยงทางการศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง โดยรวมอยู่ในระดับมาก จำแนกเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก (อมร มะลาศรี, 2554)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาเป็นการบริหารปัจจัยและการควบคุมกิจกรรมการบริหารความเสี่ยงจึงมีผลในการพัฒนาจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนได้ตรงตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ การบริหารจัดการสถานศึกษาผู้บริหารต้องส่งเสริมให้การบริหารความเสี่ยงเป็นวัฒนธรรมองค์กร เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงความเสี่ยง การบริหารความเสี่ยงเป็นเรื่องที่ทุกคนในสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์เชิงลึกร่วมกัน ผลการวิจัยการพัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหาร



งบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านงานบัญชี ด้านงานการเงิน ด้านงานแผนงานและด้านงานพัสดุ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ ด้านงานพัสดุ รองลงมาคือ ด้านงานบัญชี ด้านงานแผนงาน และด้านงานการเงิน การบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์ความเสี่ยง ขั้นตอนที่ 2 การระบุความเสี่ยง ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเสี่ยง ขั้นตอนที่ 4 การจัดการและการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง ขั้นตอนที่ 5 การรายงานและติดตามผล การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จากการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา 4 ด้าน สามารถสรุปได้ ดังนี้ ด้านงานพัสดุ สถานศึกษาต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบพัสดุ โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลและสินทรัพย์ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการในการสำรวจวัสดุครุภัณฑ์ประจำปี มีการจัดทำแนวทางปฏิบัติงานประชุมชี้แจงแนวทางปฏิบัติแก่ผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้อง มีการระบุแบบรูปรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและการจัดซื้อจัดจ้าง ควบคุม ดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ ด้านงานบัญชี สถานศึกษาต้องมีการบันทึกบัญชีประจำวัน สรุปบัญชีทุกวันทำการ และมีการรายงานบัญชีที่เป็นปัจจุบัน มีการกำกับติดตามการดำเนินงานบัญชีอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง มีการตรวจสอบความถูกต้องของตัวเงินสดและเงินฝากธนาคารตามรายการคงเหลือประจำวัน ด้านงานแผนงาน สถานศึกษาต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการวางแผนงบประมาณ มีการวิเคราะห์และพัฒนานโยบายโดยให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วม มีปฏิทินการดำเนินงานตามแผน มีการสรุปผลการดำเนินงานเมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา มีการอบรมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ครูมีส่วนร่วมในจัดทำและการประเมินแผนบริหารความเสี่ยงโดยพิจารณาจากโอกาส อุปสรรคจุดอ่อน และจุดแข็ง ด้านงานการเงิน สถานศึกษาต้องมีการประชุม อบรมเกี่ยวกับการวางแผนการใช้เงินตามระเบียบ และสร้างความเข้าใจในระเบียบการใช้เงินอย่างถูกต้อง มีการวางแผนการใช้เงินอย่างเป็นระบบโดยกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ มีการตรวจสอบเอกสารการขอใช้เงิน หลักฐานการเบิกจ่ายเงินและการเก็บรักษาเงินอย่างเป็นระบบ มีการตรวจสอบติดตาม และรายงานผลการใช้เงิน และสถานศึกษาต้องปฏิบัติตาม



ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงมากที่สุด คือ การจัดการความเสี่ยงด้านงานพัสดุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ควรมีการจัดอบรมหรือจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ แนวปฏิบัติให้แก่ครูบุคลากรในโรงเรียนตามระเบียบปฏิบัติของทางราชการด้านงานพัสดุเป็นลำดับแรก และมีการนิเทศ กำกับ ติดตามการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียน และสถานศึกษาควรมีการกำหนดแผนการดำเนินงานตามโครงการให้ชัดเจน มีการวางแผนการใช้งบประมาณให้สอดคล้องกับความต้องการ มีการแต่งตั้งมอบหมายงานการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณ และกำกับ ติดตาม การดำเนินงาน ประเมินผลรายงานอย่างสม่ำเสมอ ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารความเสี่ยงในแต่ละด้านโดยเฉพาะด้านการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากเป็นงานที่มีความเสี่ยงเรื่องของการปฏิบัติงานให้ทันเวลาและถูกต้องในการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของทางราชการอย่างเคร่งครัด

เอกสารอ้างอิง

- ข้อผกา บรรทะโก. (2557). การบริหารความเสี่ยงด้านการเงินของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขต อำเภอลำดวน. ใน วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนครพนม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. (2546). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก หน้า 1 – 16 (9 ตุลาคม 2546).
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2). (2545). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 123 ก หน้า 16 – 21 (19 ธันวาคม 2545).
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5). (2545). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 99 ก หน้า 1 – 2 (2 ตุลาคม 2545).
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ. (2546). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 62 ก หน้า 1 – 30 (6 กรกฎาคม 2546).
- พวงผกา พรหมราช. (2559). การพัฒนาแนวทางการจัดการความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.



- พุดิสร์ ศิริรัตนประชากุล. (2559). ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. (2562). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2562 จาก http://www.kksec.go.th/new/view_download.php/แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561/
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). คู่มือการบริหารโรงเรียน ในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.). (2552). คู่มือคำอธิบายตัวชี้วัดการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 สำหรับส่วนราชการระดับกรม (ฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.).
- สำนักงานตรวจสอบภายใน. (2553). คู่มือการจัดทำระบบการบริหารความเสี่ยง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ทวีพรินท์ จำกัด.
- อมร มะลาศรี. (2554). การพัฒนารูปแบบการประเมินความเสี่ยงทางการศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏ. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุษณา ภัทรมนตรี. (2552). การตรวจสอบภายในสมัยใหม่ แนวคิดและกรณีศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จามจุรีโปรดักท์.